

12/2010

La traducció de la interculturalitat

La recerca que presenta aquesta tesi doctoral aporta un nou enfocament als elements implicats en la traducció. Els resultats desafien la tradicional distinció entre elements lingüístics i elements culturals, a través de l'estudi de l'obra *Weicheng*, de l'escriptor xinès Qian Zhongshu (1910-1998), i de les traduccions al castellà i a l'anglès. La globalitat cultural d'aquesta novel·la i la seva riquesa literària posen de manifest que la traducció és quelcom més que una simple eina de commutació lingüística.

En un món globalitzat com l'actual, en què totes les societats i pobles experimenten una influència i confluència cultural en tots els àmbits, la traducció pren una importància cabdal, no només com a instrument de commutació lingüística, sinó com a mitjà a través del qual és possible analitzar la interculturalitat. En el camp dels estudis de la traducció és comuna la distinció entre el codi lingüístic (el text) i els elements culturals que apareixen en el text. A partir del canvi esdevingut a causa de l'entrada en escena dels estudis culturals durant la dècada dels anys seixanta del segle XX, aquests elements el significat dels quals va més enllà dels termes utilitzats per fer-hi referència van atraure l'atenció de nombrosos experts en el camp de la traducció; tanmateix, l'enfocament traductològic va continuar sent el mateix: lingüístic.

El problema, doncs, ha estat fonamentalment trobar la forma lingüística més adequada (manlleus, calcs, amplificacions) de transferir aquests elements, suposadament problemàtics, perquè el lector compregui el text en tota la seva dimensió. Consegüentment, ha calgut catalogar de manera inequívoca tots aquests elements en funció de diferents categories per a una reproducció «correcta». Ara bé, ningú mai no s'ha plantejat el perquè d'aquesta distinció, ni tampoc si és precisa científicament, ni les conseqüències que se'n deriven. La investigació que es presenta es basa en un enfocament teòric, la traducció com a punt de partida, que intenta anar més enllà de les teories de la traducció reconegudes en aquest àmbit.

L'estudi se centra en la novel·la escrita per Qian Zhongshu, *Weicheng*, i les seves traduccions al castellà (*La fortaleza asediada*) i a l'anglès (*Fortress Besieged*). El motiu principal que ha propiciat l'elecció d'aquesta novel·la és la seva singularitat i, alhora, paradoxalment, la globalitat cultural que se'n desprèn. Així, entre l'àmplia gamma de recursos que utilitza Qian Zhongshu en la seva obra destaca la tècnica batejada pel mateix autor com a *datong*, la juxtaposició d'idees de diferents camps de coneixement i tradicions literàries. Així, es planteja la hipòtesi que quan es tradueix una obra literària moderna, contemporània o actual, sobretot des d'un entorn tan distant com el xinès respecte de l' europeu, cal tenir en compte que es tradueixen també unes referències culturals producte d'una visió concreta del món, no pas europea, sinó xinesa, tant de la cultura xinesa com de la cultura occidental a què puguin fer referència. Aquestes referències les utilitza l'autor amb una finalitat concreta, la qual assoleix mitjançant recursos literaris diversos. Sobre la base d'aquesta hipòtesi, els objectius de la investigació són esbrinar per què l'autor utilitza aquests elements, les influències que va rebre i la finalitat d'aquests elements com a recurs literari, a més d'analitzar com es reproduïen en anglès i en castellà, així com les confluències i influències entre diferents traduccions. D'altra banda, també es considera necessari qüestionar la distinció tradicional esmentada anteriorment, per tal de poder aportar nous instruments d'anàlisi per a concebre la traducció en tota la seva magnitud.

Per assolir aquests objectius s'ha limitat l'objecte d'anàlisi a una sèrie d'elements procedents de coneixements i tradicions literàries de l'entorn cultural euroamericà que l'autor introdueix sistemàticament a la novel·la amb una intenció determinada. L'exemple més significatiu d'aquests elements, anomenats en aquesta investigació 'elements interculturals', és sens dubte el concepte que dona títol a la novel·la, *weicheng*, que apareix en el text adquirint formes diverses: un proverbi francès, una dita anglesa, la referència a la ciutat de Shanghai, els caràcters xinesos utilitzats per traduir el proverbi i l'ús del radical ocell al llarg de tota la novel·la cada cop que apareix en escena el protagonista principal.

El resultat que s'obtenen i les conclusions que s'extreuen a partir de l'anàlisi duta a terme, a part de ratificar les hipòtesis establertes, demostren la fal·làcia de la distinció entre elements lingüístics i elements culturals; a més a més, permeten concebre la traducció no com un mer instrument de commutació lingüística, ni com un simple mitjà per a adquirir coneixements sobre una cultura determinada, sinó com una eina complexa i potent de globalització literària i comunicació intercultural.

Jesús Sayols Lara

jesus.sayols@uab.cat

Referències

"La traducció de la interculturalitat: anàlisi dels elements interculturals de Weicheng i la seva traducció a diferents entorns culturals europeus". Tesi doctoral defensada per Jesús Sayols Lara el 18 d'octubre de 2010. Director: Sean Golden.

[View low-bandwidth version](#)